

MTA KÖNYVTÁR ÉS INFORMÁCIÓS KÖZPONT

LIBRARY AND INFORMATION CENTRE OF THE HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

TÁJÉKOZTATÁSI ÉS OLVASÓSZOLGÁLATI OSZTÁLY

1051 Budapest, Arany János u. 1.
H-1245 Budapest, PF. 1002
Tel: +36 (1) 411-6100
Fax: +36 (1) 331-6954
<http://konyvtar.mta.hu>

**Az MTA Könyvtár és Információs Központ 2012. évi
3533 altéma kódszámú NKA pályázatának szakmai beszámolója**

Az NKA-hoz 2012. okt. 5-én beküldött **3533/100 azonosítójú** pályázatunkban Könyvtárunk könyvkötészeti műhelye számára kisértékű eszközök és szakmai anyagok beszerzése céljából 481.831 Ft támogatást igényeltünk; ebből az NKA Közgyűjtemények Kollégiuma **350.000 Ft** támogatást ítelt meg számunkra. Ezt az összeget a Könyvtár saját költségvetéséből 43.600 Ft-tal egészítette ki.

Az így rendelkezésünkre álló forrásból sikerült beszerezniük valamennyi, a pályázatunkban megjelölt állományvédelmi eszközt (mind az új eszközök beszerzése, mind az alkatrészpótlások megvalósultak). A kapott támogatás azonban nem volt elegendő minden, a pályázatunkban felsorolt szakmai anyag megvásárlására. Így a kézi festett borítópapírok és néhány vegyszer (ciklohexanon, toluol, szalicilsav, dimetil-formamid) beszerzésére nem került sor.

A pályázati támogatás révén megújult eszközpark segítségével és a jó minőségű szakmai anyagok felhasználásával a Könyvkötészeti Műhely munkatársai már a pályázat teljesítési időszaka során is Könyvtárunk több értékes, unikálisnak tekinthető és erősen megrongált állapotú dokumentumát tudták szükség szerint fertőtleníteni, javítani vagy restaurálni. Alább ezek közül mutatunk be hármat, a dokumentumok és a munkafolyamatok részletes leírásával, fotókkal illusztrálva. (Ezeket Könyvtárunk honlapján is közzé tesszük.)

A továbbiakban a kötésre/restaurálásra kiválasztott dokumentumok jellegének és állapotának megfelelően, folyamatosan hasznosítjuk a most beszerzett anyagokat.

Budapest, 2013. szeptember 25.

Haffner Rita

Tájékoztatási és Olvasószolgálati oszt. vez.

MTA KÖNYVTÁR ÉS INFORMÁCIÓS KÖZPONT

LIBRARY AND INFORMATION CENTRE OF THE HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

TÁJÉKOZTATÁSI ÉS OLVASÓSZOLGÁLATI OSZTÁLY

1051 Budapest, Arany János u. 1.
H-1245 Budapest, PF. 11002
Tel: +36 (1) 411-6100
Fax: +36 (1) 331-6954
<http://konyvtar.mta.hu>

MELLÉKLET

A pályázati támogatásból beszerzett eszközök nyilvántartásba kerültek és az alábbi egyedi leltári számokat kapták:

- Miniprés, 1 db – leltári száma: 231-1-4204
- Asztal MP-1 préshez, 1 db – leltári száma: 231-1-4205
- Minivasaló CI EU 8003, 1 db – leltári száma: 231-1-4206

Mindhárom eszköz az MTA KIK Budapest, VII. Ker. Király u. 79. sz. alatti Kötészeti Műhelyében került elhelyezésre.

1. Penészes tibeti kéziratok és fanyomatok

Tibeti 81.

19. századi illusztrált fanyomat, kétrétegű fehér kínai papíron. 81 l., 57,5 x 11 cm, 6 sor található egy lapon (3 tibeti és 3 mongol). Pekingi, kétnyelvű kiadás.

Szerzetesi szabályzat, amelyet 'Phags-pa Blo-gros-rgyal-mtshan (1235-1280) láma állított össze a Pratimokṣa-sūtra (Szerzetesi szabályok gyűjteménye) és a 'Dul-ba'i bslab-bya chen-mo (Alapos útmutatás a szerzetesi szabályok betartásához) alapján.

Tibeti 512.

20. század eleji, részben illusztrált 23 darab kézirat, illetve fanyomat kínai és orosz papíron. Különböző méretek. Általában 6 vagy 7 sor található egy lapon. Jórészt mongol kiadás.

A 23 szöveg különböző tibeti szertartásokat ír le. A rituális felajánlások, úgymint a marhákat védelmező *bsangs* (füstölő felajánló rítus) vagy az ártó szellemek elűzésének rítusa, módját és lépéseit mutatja be.

Tibeti 616.

20. század eleji, 25 darab kézirat, illetve fanyomat kínai és orosz papíron. Különböző méretek. Általában 4 vagy 6-7 sor egy lapon.

Tibeti szertartásokat leíró szövegek, amelyek védelmező, titkos és tisztító rítusokat és a hozzájuk kapcsolódó imákat írják le a helyi Istenségekhez szólva, a banditák és betegségek elhárítása céljából.

Tibeti 625.

20. század eleji, részben illusztrált 5 darab kézirat, illetve fanyomat kétrétegű fehér és sárga kínai papíron.

A buddhista logikával és az ehhez kapcsolódó filozófiai tételekkel foglalkoznak a szövegek.

A tékában tárolt, önálló lapokból álló dokumentumok egyrészt koruk miatt, másrészt a tárolási körülmények folytán erősen károsodtak, penészesedtek. Papíruk anyaga meggyengült, kutatásra, használatra alkalmatlanná vált. A fanyomatok lapjai egyenként két-két, kb. 10-12 gr/m² súlyú nyomat kasírozásával készültek, a tibeti szokás szerint korábban bambuszlevélre írt lapok mintájára. A lapok szakadtak, töredezetek, foltosak voltak, az eredeti ragasztóanyag sok helyen kiporlott. Főképpen a kötegek fedő- és alsó lapjai szenvedtek sérüléseket.

A helyreállítás menete – A mechanikai tisztítás nem volt eredményes, így az anyag nedves kezelése következett. A lapokat semleges mosószerben (zsíralkoholszulfát), szűrőpapírlapokon több lépcsőben kimostuk, savtalanítottuk. Ezután az utolsó öblítésnél semlegesítettük, és enyvezéssel anyagukban megerősítettük őket. Az enyvezőanyag vízes oldata penészgátlót (nipagin) is

tartalmazott. A lapokat száraz szűrőpapírra átfordítva laponként szárítóállványon szárítottuk, majd préseltük. A vastagabb, nagyobb gramm súlyú lapokat erős rostú japánpapírral, a vékonyabb, fehér lapokat Neschen gyártmányú laminálópapírral javítottuk és erősítettük meg.

Ld. a mellékelt fotókat: eredeti állapot: 1., 3., 5., 7. kép; restaurálva: 2., 4., 6., 8. kép

2. az *Akadémiai Értesítő* c. folyóirat 1891. évi egybekötött számai (raktári jelzete: 300.945)

A dokumentum félvászon kötésű, fűzött kiadás. A fatartalmú papír gyenge minősége miatt erősen megbarnult, savasodott. A kötet első és utolsó harmada kitört, kiszakadt, használatra alkalmatlanná vált.

A helyreállítás menete – A kötetet szétbontottuk lapokra, ezeket egyik oldalukon a Neschen gyártmányú laminálópapírral lamináltuk. A javított lapokból íveket képeztünk; ekkor láthatóvá vált, hogy a dokumentumot csak két kötetre bontva lehet újrakötni. Az ívek felfűzése után új félvászon kötést készítettünk a két kötethez.

Ld. a mellékelt fotókat: eredeti állapot: 9. kép; javítva: 10. és 11. kép

3. 1864-ben, Kairóban kiadott arab nyelvű értelmező szótár (raktári jelzete: 765.707):

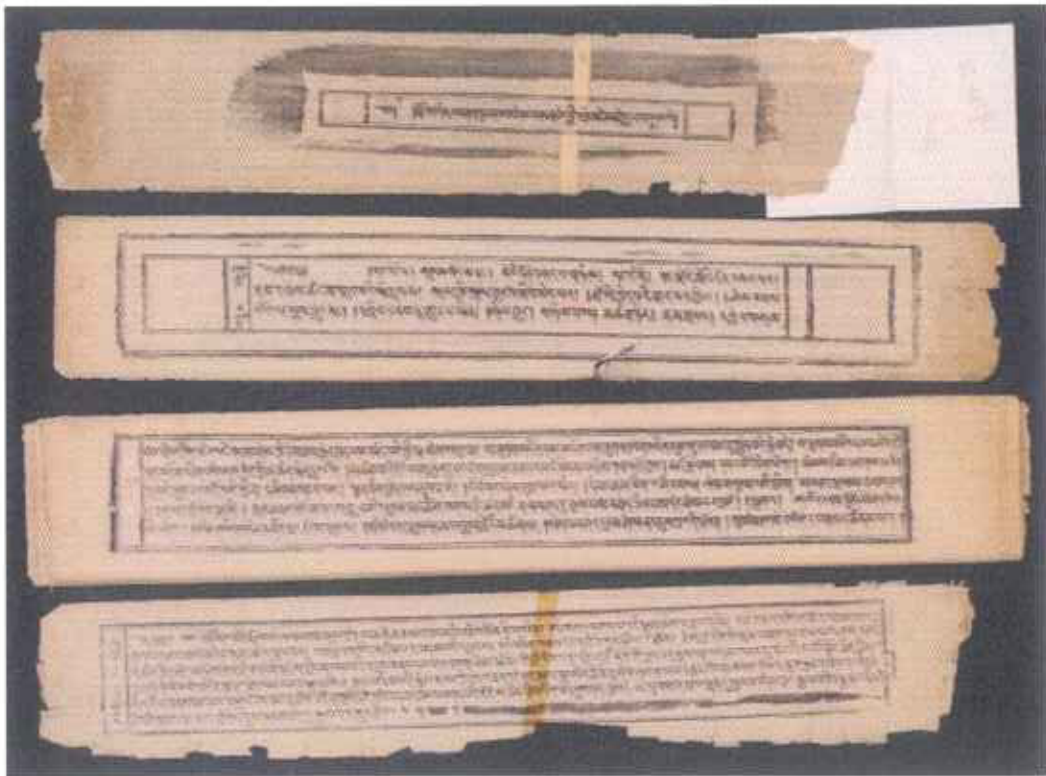
Firūzābādī, Abū l-Ṭāhir Muḥammad ibn Ya'qūb Maǧd al-Dīn al-Šīrāzī al- (1329-1414/15): al-Qāmūs al-muḥīṭ wa-l-qābūs al-wasīṭ, al-Qāhira : Castelli, 1281 [1864]. 4 db : 32 cm.

Sötétbarna feszthátas, borítékos bőrkötésű, fűzött könyv. A könyvtest lapjai épek mondhatók, az előzékeken rovarrágás nyoma és mechanikai sérülések látszanak. A bőrkötés erősen elkopott, foszlásra vékonyodott, a gerincről hiányzik. A könyvtáblák több rétegű kézi lemezből készültek, egyenetlenek, ami hozzájárulhatott a bőrborítás egyenetlen kopásához. Itt is felfedezhető a rovar okozta károsítás.

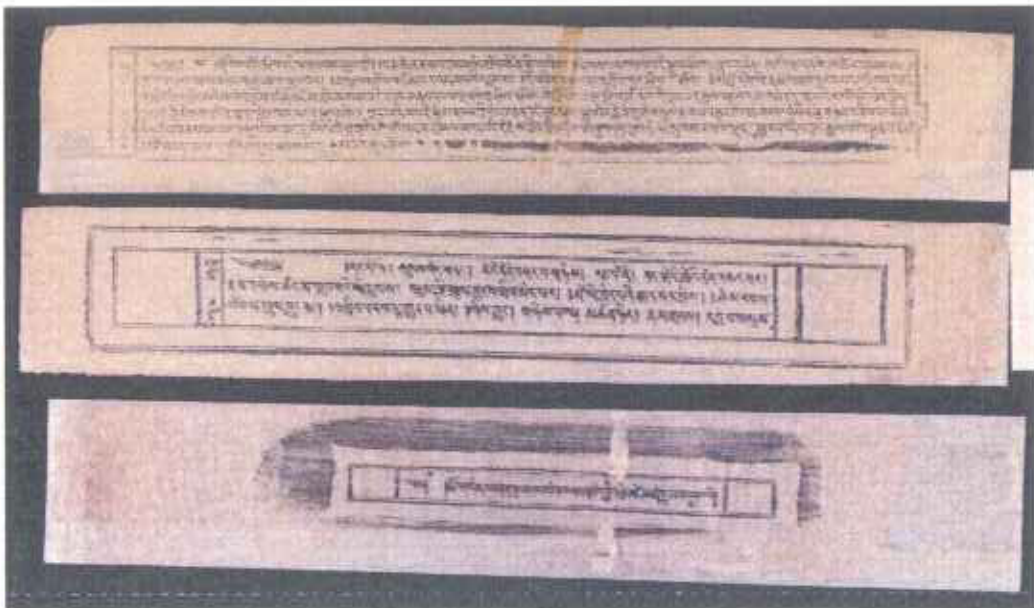
A helyreállítás menete – A könyvtestet leválasztottuk a tábláról, a gerincről leemeltük a megmaradt gerincbőr-részt. Összegazítottuk a könyvtestet, és faprésbe helyezve a gerincről eltávolítottuk a régi enyvréteget. Az első és utolsó lapokat kijavítottuk, kézi merített papírból új előzéket tettünk a könyvtestre. A befűrészelések helyén szétsodort zsineget helyeztünk a gerincre, megennyveztük, majd japánpapírral megkasíroztuk. Ezután erősítésnek nyersvászon kasírozást is kapott a könyvtest. Új kötéstáblát készítettünk festett sertésbőr borítással és az eredeti fül felhasználásával. A fülhöz tartozó áthajtást kézi festett papírral javítottuk. Az eredeti feszthátas kötés mintájára beakasztottuk a könyvtestet, leragasztottuk. Az eredeti bőrborítás felhasználható elemeit visszarakasztottuk az új bőrkötésre. Végül bőrpasztával kezeltük a kötetet és tokot készítettünk hozzá.

Ld. a mellékelt fotókat: eredeti állapot: 12., 13., 14. kép; restaurálva: 15., 16., 17., 18. kép.

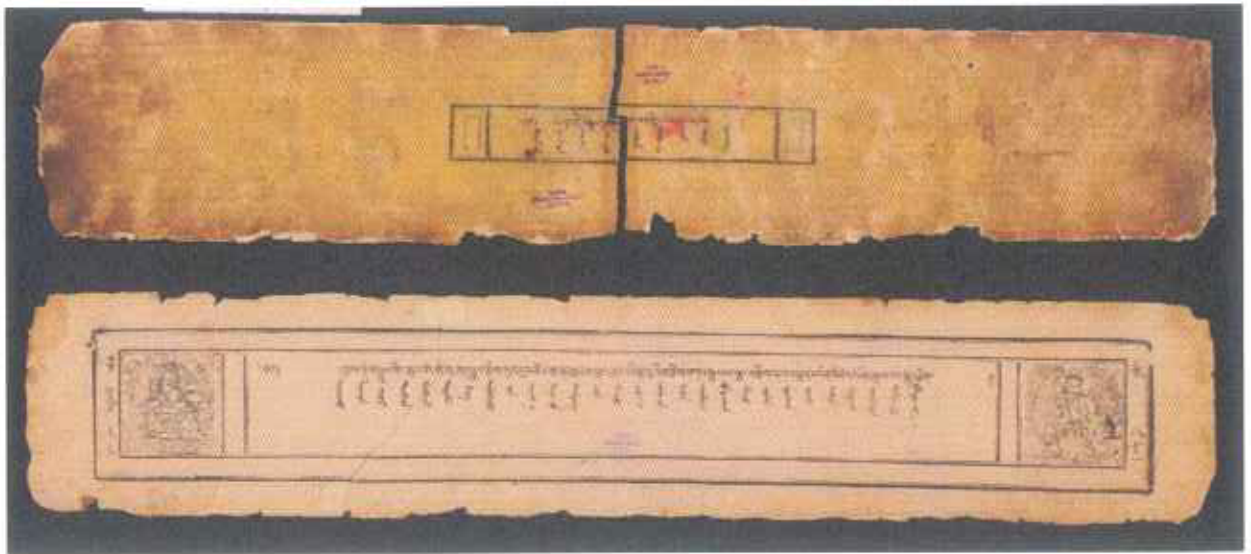
TIBETI FANYOMATOK

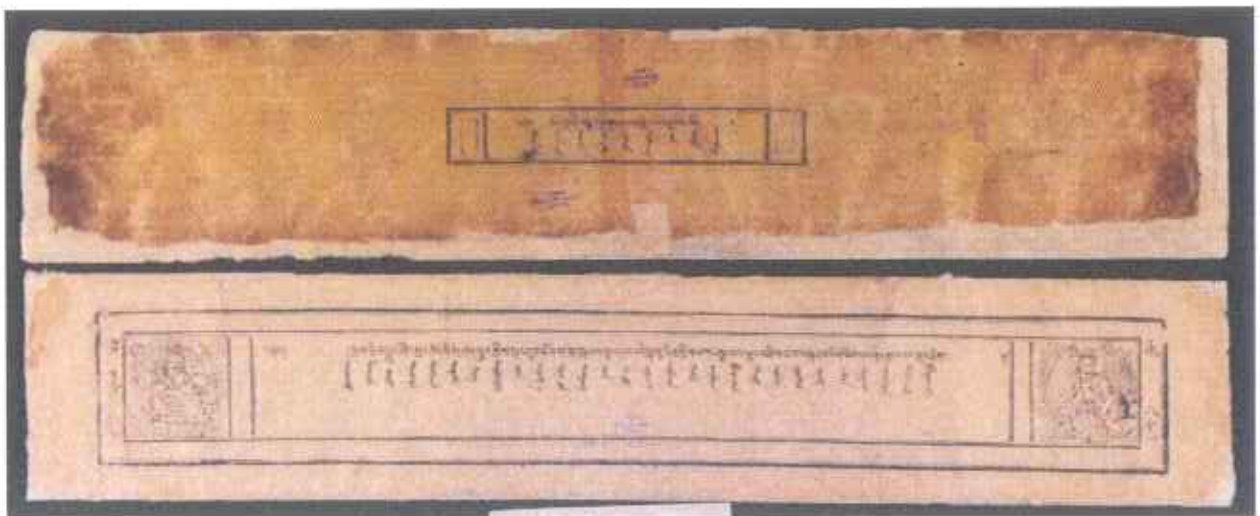
1. kép

2. kép

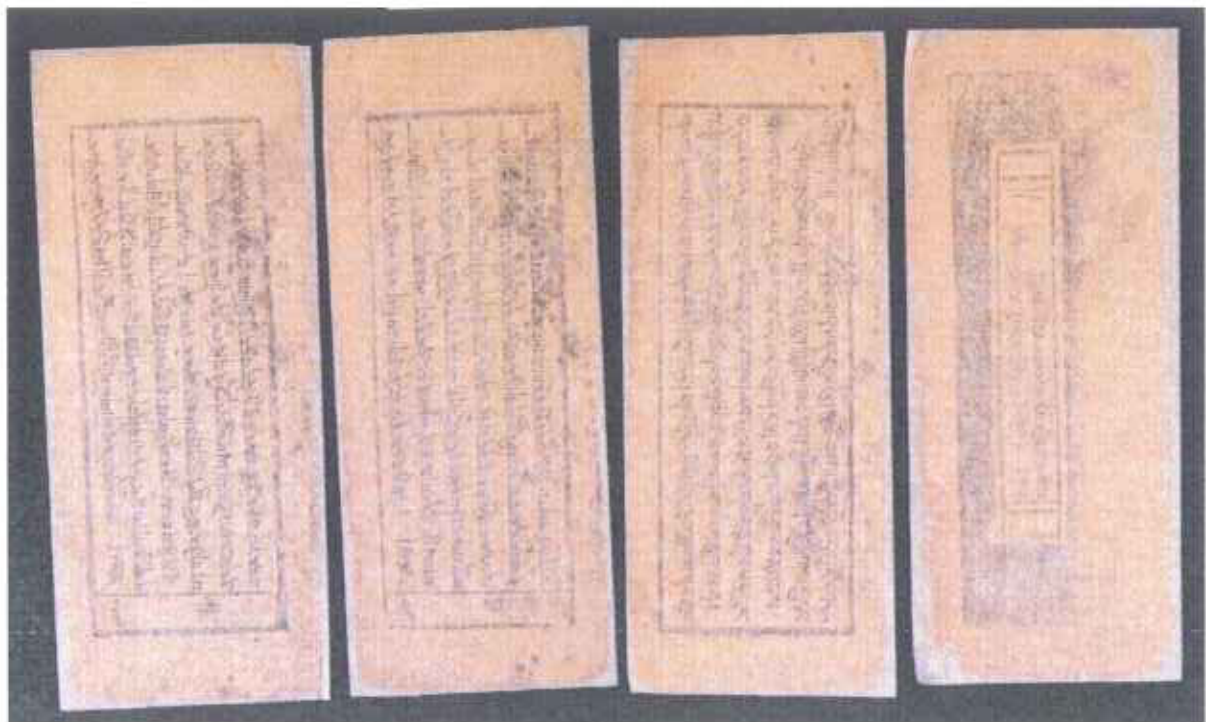
3. kép

4. kép

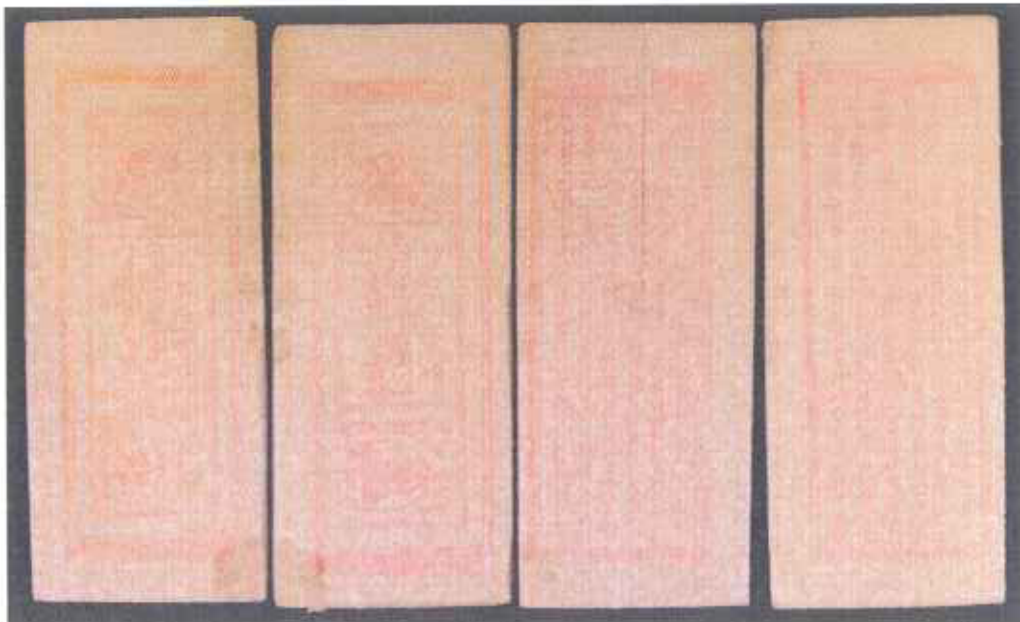
5. kép

6. kép

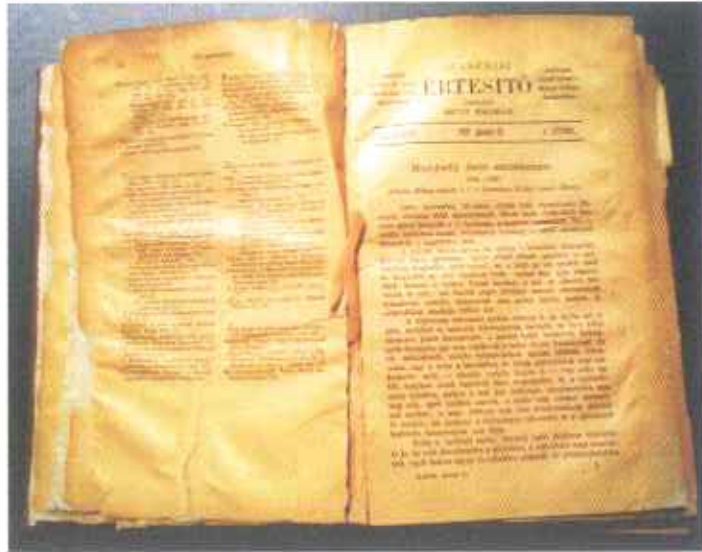

7. kép

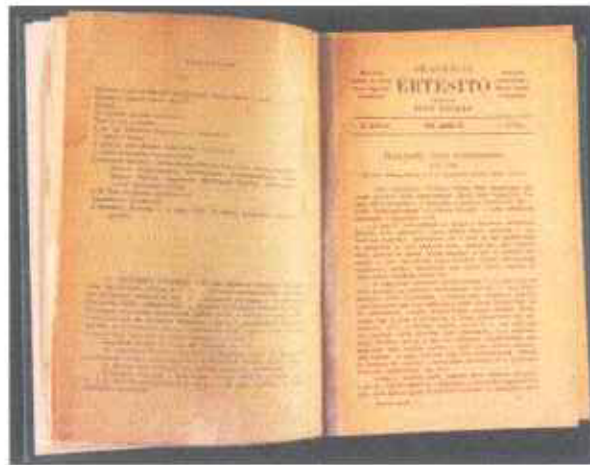

8. kép

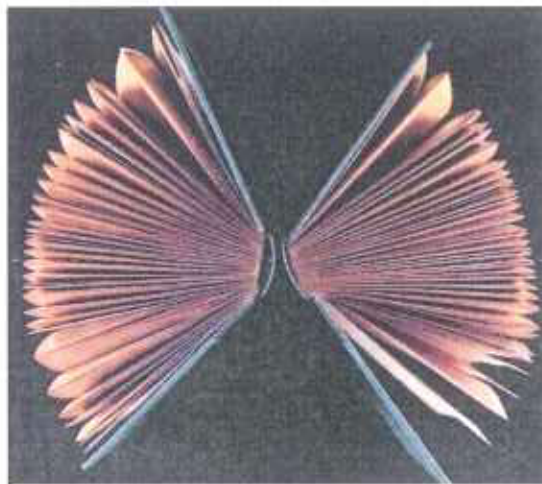
AKADÉMIAI ÉRTESÍTŐ 1891. ÉVI SZÁMAI

9. kép

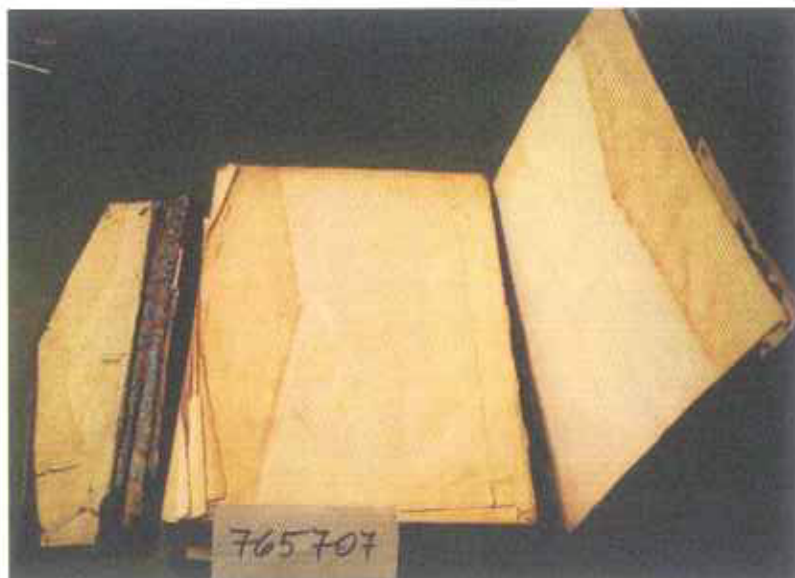

10. kép

11. kép

FİRŪZĀBĀDĪ ARAB NYELVŰ ÉRTELMEZŐ SZÓTÁRA (1864)

12. kép

13. kép

14. kép

15. kép

16. kép

18. kép

17. kép